

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.16 (3088) ●

● ЧАЦБЕР, 24 красавіка, 2008

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Запрашэнне — Eingeladen
Выдадзена сумесная беларуска-швейцарская кніга **Стар. 2**

Падарожжы з XXI стагоддзя ў даўніну
Стар. 3

Святочны сусвет Міколы Бушчыка
Стар. 4

Доктар, які дорыць надзею

Першыя ў Беларусі аперацыі па перасадцы сэрца могуць быць праведзены ўжо ў будучым годзе

Іван Цыганкоў

Айчыннымі хірургі бліскуча даказалі, што ўзровень іх прафесіяналізму дае магчымасць праводзіць самыя складаныя з тэхнічнага боку аперацыі па трансплантацыі органаў. Як вядома, зусім нядаўна ў Мінску паспяхова праведзены ўнікальныя аперацыі па перасадцы печані. “Трэба аддаць належнае калектыву 9-й сталічнай клінічнай бальніцы, які вельмі сур’ёзна рыхтаваўся да гэтых аперацый, — адзначаў віцэ-прэм’ер Аляксандр Косінец. — Забяспечана ўсё неабходнае для правядзення трансплантацыі печані”.

Развіццё транспанталогіі — адзін з асноўных напрамкаў дзяржаўнай праграмы аховы здароўя. Плануецца, што Рэспубліканскі цэнтр трансплантацыі і клетачных біятэхналогій пачне функцыянаванне ў поўным аб’ёме ўжо ў будучым годзе. Цяпер жа на аб’екце поўным

Хірург Алег Румо — пачынальнік у Беларусі ўнікальных аперацый па трансплантацыі печані

ходам ідуць будаўніча-монтажныя работы.

Віцэ-прэм’ер Аляксандр Косінец, які ва ўрадзе курыруе сацыяльныя пытанні, высока ацэньвае нацыянальнае заканадаўства аб трансплантацыі: “Створаная ў краіне нарматыўная база адпавядае сусветнаму

ўзроўню, што дае магчымасць эфектыўна працаваць у гэтым напрамку, дзейнічаючы выключна на карысць пацыента і ў імя развіцця айчынай медыцыны”.

Нагадаем, што ў ліпені 2007 года ў Беларусі ўступілі ў сілу папраўкі ў закон аб трансплан-

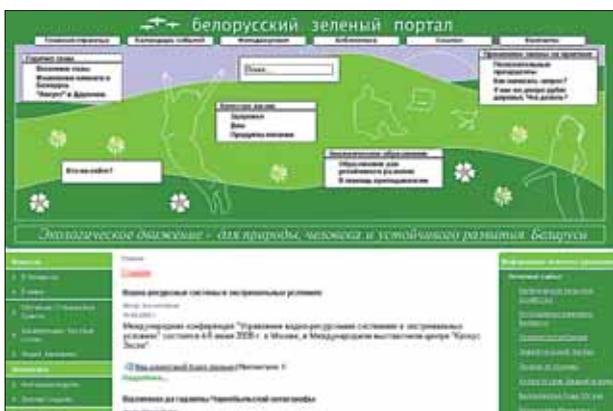
тацыі органаў і тканак чалавека. Прыняцце паправак абумоўлена неабходнасцю ўкаранення новых падыходаў у арганізацыю работы па забеспячэнні насельніцтва высокатэхнічнымі метадамі лячэння, да якіх адносяцца і аперацыі па трансплантацыі органаў і тканак чалавека.

Жадаеце правесці дыскусію? Калі ласка!

Новы Інтэрнэт-партал стане пляцоўкай для абмеркавання экалагічных праблем

Ірына Цімохіна

“На партале www.greenbelarus.info можна пазнаёміцца з самымі “гарачымі” экалагічнымі навінамі, аналітычнымі матэрыяламі ў галіне навакольнага асяроддзя, кампетэнтнымі каментарыямі экалагаў і вучоных па самых хвалюючых насельніцтва Беларусі пытаннях”, — адзначыла распрацоўшчыца партала, супрацоўніца грамадскай арганізацыі “Экадом” Кацярына Ганчарова. Беларускі зялёны партал стане дыскусійнай пляцоўкай для абмеркавання вострых экалагічных тэм, на якой сваё мер-

каванне змогуць выказаць не толькі спецыялісты, але і людзі, не абмяквыя да праблем аховы навакольнага асяроддзя.

Інфармацыя партала можа быць карыснай для шырокага кола ка-

рыстальнікаў: дзяржслужачых, настаўнікаў і метадыстаў, навучэнцаў і студэнтаў, журналістаў, прадстаўнікоў грамадскіх арганізацый і ўсіх зацікаўленых людзей. На новым Інтэрнэт-партале яны

змогуць атрымаць весткі ў раздзелах “Экалогія і здароўе”, “Экалогія і побыт”, “Экалогія і адукацыя”, “Захаванне прыроды і якасць жыцця”, “Экалагічнае права”. Так, напрыклад, у раздзеле “Экалогія і побыт” можна будзе даведацца, якія віды экалагічна чыстых будаўнічых матэрыялаў лепш за ўсё выкарыстоўваць пры будаўніцтве і рамонце, у раздзеле “Экалогія і здароўе” — атрымаць інфармацыю пра экалагічна бяспечныя харчовыя прадукты і дабаўкі, а таксама аб шкодзе, якую наносіць экасістэмам выкіды забруджваючых рэчываў.

Акрамя таго, усе жадаючыя змогуць размясціць найбольш хвалюючыя свае пытанні на старонцы партала і атрымаць адказ і каментарый ад кваліфікаванага юрыста.

У сваю чаргу галоўны спецыяліст аддзела інфармацыі Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Беларусі Святлана Казак адзначыла, што работа Беларускага зялёнага партала дапаможа актывізаваць многія пласты грамадства ў рашэнні праблем аховы навакольнага асяроддзя і рацыянальнага выкарыстання прыродных рэсурсаў.

ВЕСТКІ

У гонар Вялікай Перамогі

Васіль Харытонаў

Дні культуры Санкт-Пецярбурга ў Беларусі пройдучы ў 2009 годзе.

Такая дамоўленасць дасягнута падчас знаходжання беларускай дэлегацыі ў Санкт-Пецярбургу. Там жа, у паўночнай расійскай сталіцы, у канцэртнай зале “Кастрычніцкая” прайшоў гала-канцэрт “З любоўю з Беларусі”. Гэтае свята беларускай культуры стала першым канцэртам грамадска-культурнай акцыі “Мы — беларусы!” за межамі краіны.

Плануецца, што праграма Дзён культуры Санкт-Пецярбурга ў Беларусі будзе ўключаць тэатральныя, музычныя, выставачныя праекты. У беларусаў з’явіцца магчымасць пазнаёміцца з экспанатамі калекцыі Рускага музея і Эрмітажа. У цэлым праграма будзе прысвечана 65-годдзю вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў.

А ў юбілейны год Вялікай Перамогі над фашызмам ужо ў Санкт-Пецярбургу пройдучы Дні культуры Беларусі.

Сяброўскае прыцягненне

Міжкультурны лацінаамерыканска-беларускі цэнтр будзе створаны ў Мінску ўжо сёлета.

Аб гэтым паведаміў Часовы Павераны ў справах Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Рэспубліцы Беларусь Амерыка Дыяс Нуньес, выступаючы з лекцыяй перад слухачамі і студэнтамі Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Беларусі.

Галоўная мэта стварэння лацінаамерыканска-беларускага цэнтра, лічыць Амерыка Дыяс Нуньес, — папулярызаванне нацыянальных культур. Напрыклад, прыхільнікі экспрэсіўнага лацінаамерыканскага танца сальса самі змогуць тут яму навучыцца. У Цэнтры плануецца стварыць бібліятэку венесуэльскай і беларускіх кніг. Дыпламат падкрэсліў, што гэта будзе першы буйны культурны праект Беларусі і Венесуэлы, які дапаможа бліжэй пазнаёміцца з традыцыямі двух народаў.

Каралева Вясна

Пераможца міжнароднага конкурсу стала студэнтка з Беларусі

Валянціна Стасевіч

Ганаровы тытул “Каралева Вясна-2008” на нядаўнім міжнародным конкурсе грацыі і артыстычнага майстэрства, які праводзіўся сярод вышэйшых навучальных устаноў розных краін, заваявала студэнтка Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта Наталля Няцэля. Другое месца прысуджана студэнтцы Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта эканомікі, статыстыкі і інфарматыкі Крысціне Барабанавай. Трэцяе — у Дар’і Малахоўскай, якая вучыцца ў Беларускам дзяржаўным эканамічным ўніверсітэце.

Усяго ж у фінале конкурсу, які праходзіў нядаўна ў мінскім Палацы прафсаюзаў, прынялі ўдзел адзінаццаць дзяўчат з Беларусі, Расіі, Украіны і Латвіі. Заўважым, што падобны конкурс праводзіўся ўжо ў 17-ы раз, адбор праходзіў са снежня 2007-га года ў некалькі этапаў. Спачатку прыгажуняў выбіралі ў вышэйшых навучальных установах, затым яны дэманстравалі свае лепшыя якасці на рэгіянальных і міжрэгіянальных конкурсах (у краінах Садружнасці Незалежных Дзяржаў і блізкага замежжа).

Заснавальнікамі гэтага прэстыжнага конкурсу студэнткай маладосці і прыгажосці выступілі Беларуска-рэспубліканскі саюз моладзі, Міністэрства

БЕЛТА

Наталля Няцэля — уладальніца тытула “Каралева Вясна-2008”

адукацыі Беларусі, Федэральнае агенцтва па адукацыі Расіі, Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі, Расійскі саюз моладзі, прад-

стаўніцтва міждзяржаўнай тэле-радыёкампаніі “Мір” у Беларусі, беларуская Нацыянальная школа прыгажосці.

Ацэнка грунтуецца на канкрэтным вопыце

Віктар Хромаў

Беларусь становіцца прывабнай краінай для замежных інвестыцый.

Такую думку выказаў журналістам у Мінску прэзідэнт расійскага холдынгу “Ферэйн” Уладзімір Брынцалаў. Ён адзначыў, што на сустрэчы з Прэзідэнтам Беларусі расказаў аб выніках дзейнасці холдынгу на беларускім рынку. Паводле слоў гасця, Аляксандр Лукашэнка даў ім станоўчую ацэнку.

“Я працую ў Беларусі ўжо тры гады і задаволены вынікамі. Бізнес ідзе паспяхова. Мы атрымліваем

добры прыбытак, частку вывозім, частку інвестуем тут”, — расказаў кіраўнік холдынгу “Ферэйн”. Паводле слоў У. Брынцалава, нават у параўнанні з нядаўнім мінулым у Беларусі стала куды больш адчувацца прысутнасць замежнага бізнесу. “У Беларусі добры клімат для інвестыцый. Што вельмі важна, няма карупцыі, — адзначыў расійскі бізнесмен. — Таму я і сваім калегам рэкамендую звярнуць увагу на Беларусь”.

Прэзідэнт холдынгу “Ферэйн” падкрэсліў таксама, што яго кампанія гатова ўдзельнічаць у развіцці ў Беларусі буйной фармацэўтычнай вытворчасці.

Пра талерантнасць — моваю плаката

Іван Мірскі

Па ініцыятыве Прадстаўніцтва Упраўлення Вярхоўнага камісара ААН у Беларусі прадпрыемства “Белпошта” выпусціла канверты з малюнкам па праблематыцы бежанцаў.

На малюнку змешчаны сюжэт плаката, прызнанага лепшым на конкурсе творчых работ “Бежанцы: Беларусь — другі дом”. Конкурс праводзіўся Упраўленнем Вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў і Міжна-

родным грамадскім аб’яднаннем па навукова-даследчых і інфармацыйна-адукацыйных праграмах “Развіццё”. А ўдзельнічалі ў ім як прафесійныя дызайнеры і фотамастакі, так і навучэнцы вышэйшых і сярэдніх спецыяльных мастацкіх навучальных устаноў Беларусі. Як паведаміў выканаўчы дырэктар аб’яднання “Развіццё” Андрэй Селіванаў, конкурс дапамагае больш шырока інфармаваць беларускую грамадскасць аб праблемах бежанцаў, талерантна ставіцца да асоб, якія шукаюць прыстанішча.

Запрашэнне — Eingeladen

Выдадзена сумесная беларуска-швейцарская кніга

Адам Мальдзіс

Вынікам аднаго культурнага абмену стала сумесная кніжка “Запрашэнне — Eingeladen — Приглашение”, падрыхтаваная да друку ў Швейцарыі. Журналіст з гэтай краіны выязджаў на праваслаўны Вялікдзень у Беларусь, у Жыткавіцкі раён, а беларускі — на каталіцкі і пратэстанцкі ў кантон Ааргаў, каб пагля-дзець і параўнаць народныя абрады, спосаб быцця.

І вось праз два гады пасля таго, як на Палессі пабываў Рэмігіус Бютнер, а ў Швейцарыі — рэдактар жыткавіцкай раённай газеты “Новае Палессе” Уладзімір Гаўрыловіч, трымаю ў руках арыгінальна выдадзеную трохмоўную, беларуска-нямецка-рускую кніжку. Сапраўднае “Запрашэнне” да ўзаемападарожжаў.

Як відаць з нататак швейцарца, добра абазначана з этнаграфіяй, пачынаю ён падарожжа па

Беларусі з насцярожанасцю і нават прадуманасцю. Непадобнасць на Швейцарыю палохала.

Імкненне зразумець усялякую (палітычную, эканамічную, культурную, бытавую...) іншасць незнаёмай краіны характэрна для рэпартажа Р. Бютлера.

Многае пабачыў і перажыў, глыбока ўспрымаючы, швейцарскі госць на Жыткаўшчыне: і “Гу-

канне вясны” з запускам папяровых птушчак, і “частаванне” на Радаўніцу продкаў на могілках “цукеркамі, свянцонамі яйкамі, свежымі караваямі і шклянчак гарэлкі”, і наведанне “нічыйнай” зоны, пацярпелай ад Чарнобыля, а таксама жыткавіцкай школы, жывёлагадоўчай фермы. Пабываў журналіст і на вяселлі вясковай дзяўчыны Марыны, унучкі абвешанага медалямі ве-

тэрана Балбуцкага, і “сына тураўскага гарадскога галавы” Андрэя. І ўсюды Бютнер добрасумленна запісваў лічбы і факты, якія характарызавалі мясцовае жыццё. Усюды аўтара сустракалі багатай, пераважна народнай “пачосткай” — найпершай прыкметай “беларускай гасціннасці”. Пра тое ж сведчаць здымкі багата застаўленых сталоў. Ілюстрацыі ў кнізе дапаўняюцца народнымі кулінарнымі рэцэптамі.

Вяртаўся швейцарскі госць з Жыткавіч і Турава праз Хатынь, Нясвіж і Мінск на сваю радзіму, у кантон Ааргаў, у зусім іншым настроі: не насцярожаным чалавекам, а сябрам беларусаў.

А з візітам у адказ, ужо на каталіцкі і пратэстанцкі Вялікдзень, лётаў Уладзімір Гаўрыловіч. Гасцяваў ён у вёсцы Шупфарт, у слянянскай сям’і Горлаха. Разам з гаспадарамі фарбаваў у розныя колеры велікодныя яйкі, ляпіў з цеста зайцоў, хадзіў у гос-

У Берне сустрэліся швейцарскі палітык, сябар Беларусі Эрнст Мюллеман (злева) і журналіст Уладзімір Гаўрыловіч

ці да суседзяў. У замкляштары гуляў вяселле юрыста Мірыям і банкаўскага работніка Рэнэ. Былі і паездка на кірмаш у Араў (тут не апіска: сталіцай кантона Ааргаў з’яўляецца Араў), і ўдзел у першамайскай дэманстрацыі (хутчэй, пікніку), і наведанне сур’ёзнага жылля маладых сем’яў. Усё было падобнае

на беларускае і адначасова адметнае — больш сціплае, нівеляванае, амаль пазбаўленае традыцый. А вывад? Муціць, ён у гэтых радах У. Гаўрыловіча: па дарозе назад ён адчуў, што “нейкае ўнутранае цяпло падарылі нам шупфарцы. Чамусьці думалася пра іх, сілу іх веры і жыццялюбства”.

“Запрашэнне. Eingeladen!” — пазнавальнае выданне

МАЛЫЯ ГАРАДЫ

Падарожжы з XXI стагоддзя ў даўніну

Іван Ждановіч

“У канцы X стагоддзя (каля 985 года) за 1 кіламетр на паўднёвы захад ад першага неўмацаванага паселішча пабудавана парубежная крэпасць-горад, захаваліся рэшткі яго — гарадзішча Замэчак... У канцы XI стагоддзя на тэрыторыі пасада, на берэзе Свіслачы, узведзена новае ўмацаванне — дзядзінец. Заслаўе становіцца цэнтрам удзельнага Ізслаўскага княства Полацкай зямлі, упершыню ўпамінаецца ў летапісах пад 1127-28 гг.”

З кнігі “Архітэктура Беларусі”, 1993 г.

Калі ў мінулым стагоддзі старажытны горад Заслаўе пашыраўся, узводзіліся новыя мікрараёны, безумоўна, трэба было захаваць гістарычны ландшафт, помнікі. І весці іх рэстаўрацыю. Таму і пачаў стварацца тады гісторыка-культурны запаведнік.

...Цёплая летняя ноч. Вялікае Купальскае вогнішча палае на шырокім, крыху вільготным ад расы, лузе. Ён — прама за агародамі гараджан. Сабралася шмат моладзі з Заслаўя. Бліжэй да агню водзяць карагоды, спяваюць песні, ладзяць купальскія гульні. Потым, пад раніцу, калі вогнішча

стала меншым, юнакі і дзяўчаты скакалі цераз ачышчальнае полымя, купаліся ў рацэ. Найбольш стойкія, каго не змарыў сон, пайшлі сустракаць узыход сонца на старажытныя валы, бліжэй да царквы. Чыталі вершы, зноў спявалі. Памятаю па гэты час: з начы, з тонкіх слаёў-пялёнак туманоў, быццам з далёкай мінуўшчыны, выплываюць заслаўскія краявіды... Віднее, пачынае ружавець на ўсходзе. І — вось яны, першыя праяны! Так на пачатку 90-х у Заслаўі нанова адраджалася спрадвечнае свята.

— Традыцыя жывая: мы і цяпер штогод ладзім прыгожае Купалле, — усміхаецца загадчык аддзела музейнай педагогікі запаведніка “Заслаўе” Таццяна Арлова. — Збіраецца і заслаўская моладзь, і мінская. Музыкальныя гурты прыязджаюць: у аўтэнтчных строях, з барабанамі, дудамі... Вядома ж, гэта ўсё вельмі цікава і турыстам. Да нас, дарэчы, круглы год прыязджаюць тургруппы не толькі з Беларусі, але і з Расіі — і дарослыя, і дзеці. Яны ў асноўным з прылеглых да Беларусі абласцей: Смаленшчыны, Пскоўшчыны... І з іншых краін (Польшча, Літва...) едуць: відаць, добрая слава ідзе пра наш гарадок...

Так, цікавыя гасцям сляды мінулага, якія засталіся ў Заслаўі. Астраўком сівай

Свята-Праабражэнская царква ў Заслаўі

даўніны выглядае гарадзішча “Замэчак” — месца заснавання горада, якому больш за 1000 гадоў. А заслаўская Спаса-Праабражэнская царква стаіць на ўзгорку, абкружаным ровам і высокім земляным валам — гэта гарадзішча “Вал”. Дарэчы, храм пабудаваны на мяжы 16 і 17 стагоддзяў як пратэстанцкі, пазней стаў касцёлам святога архангела Міхаіла, і толькі ў 1840-м — царквою. Такіх арыгінальных помнікаў архітэктуры, удакладняе Таццяна Арлова, па Беларусі ацалела толькі два, адзін — у Смаргоні.

Створаны ў Заслаўі і цікавыя этнаграфічныя экспазіцыі. Напрыклад, арыгінальны Дзіцячы музей міфалогіі лесу, дзе незвычайныя тэатралізаваныя экскурсіі робяцца з разлікам на школьнікаў. А са старым млынам гасцей знаёміць не проста экскурсавод, а Млынар. Паказваюць гасцям і кузню. У “Хаце завознікаў” (у Беларусі, нагадаем, завозам называлі чаргу ў млын) іх сустракае гаспадыня ў нацыянальным строі — пані Зося. Яна частуе гасцей духмянай гарбатай са смачнымі, толькі з печы, баранкамі.

— Музея, падобнага да “Хаты завознікаў”, у Беларусі няма, — тлумачыць Таццяна Арлова. — Мы пастараліся не проста сабраць асобныя этнаграфіч-

ныя рэчы, але і аднавіць інтэр’ер, побыт жыхароў мястэчка такім, якім ён быў на мяжы 19 і 20 стагоддзяў. Адзін з найбольш салідных экспанатаў, які прыцягвае ўсеагульную ўвагу — гэта стары дызель. Заслаўскі млынар набыў яго ў 1924 годзе. Пэўна, рухавік нямаў у свой час папрацаваў, а калі ствараліся запаведнік і музей, то ўжо стаяў у млыне без справы: яго змянілі электрамагаторы. Давялі рухавік да ладу — вось ён і цяпер добрую службу служыць.

Вясне ў запаведніку асабліва рады: з пацяпленнем усё больш экскурсантаў прыязджае ў Заслаўе. І лета ў гістарычным месцы таксама “завозная пара”. Сёлета, улічваючы пажаданні турыстаў, у музейна-выставачным комплексе мяркуюць адкрыць экспазіцыю беларускай керамікі, а таксама паказаць рыцарскія даспехі 16-18 стагоддзяў.

А як жа іншыя поры года — зацішша? У гісторыі, жартуюць музейшчыкі, сезонаў не бывае, яна заўсёды цікавая. Напрыклад, усё больш гасцей збіраюць тэатралізаваныя беларускія Каляды — іх святкуюць у снежні. А музейна-педагагічныя заняткі, якія праводзяць у Заслаўі, карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў тых, хто арганізуе пазакласную работу са школьнікамі.

Наш радавод

Жадаючых ведаць сваё генеалагічнае дрэва становіцца ўсё больш.

Толькі за першыя тры месяцы цяперашняга года спецыялісты Дзяржаўнай архіўнай службы атрымалі каля двухсот запытаў ад грамадзян, якія жадаюць ведаць сваё генеалагічнае дрэва. Гэта амаль столькі, колькі было запытаў за ўвесь мінулы год. З просьбай класці генеалагічнае дрэва ў архіўную службу сёлета звярнуліся грамадзяне Беларусі, Расіі, Украіны, Казахстана, Літвы, Польшчы, Ізраіля, ЗША і іншых краін.

Падобныя паслугі архіўная служба пачала рабіць у 1990-х гадах. Пошукам дакументаў займаюцца ў асноўным спецыялісты нацыянальных гістарычных архіваў у Мінску і Гродне. Калі ёсць патрэба, пасылаюцца запыты і ў архіўныя службы іншых краін — Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі, Польшчы, Германіі, Казахстана.

Каб класці гісторыю роду, неабходна ведаць хаця б некаторыя зыходныя весткі пра людзей, што да яго належаць.

Турысты адчуюць сябе рыцарамі

Новай інтэрактыўнай гісторыка-краязнаўчай экскурсіяй “Князь суд” можна будзе скарыстацца, наведваючы Лідскі замак.

Гэта будзе другая анімацыйная экскурсія, зробленая сумесна турфірмай “Святавіт” і Лідскім гісторыка-мастацкім музеем “Старажытных муроў адраджэнне”. Першую — “Вяселле Ягайлы” — турыстам дэманструюць з канца 2006 года.

Праграма новай часткі праек-

та распрацавана па аправажанай схеме: аглядная экскурсія па Лідскаму замку, прагляд тэатралізаванага дзеяння і забавы для турыстаў на пляцоўцы замка. Экскурсантаў змогуць пацешыцца сярэднявечнай гульні серсо, пастраліць з лука, кінучы суліцу (невялікае кап’ё), вывучыць некалькі характэрных рухаў сярэднявечнага танца, прымерыць рыцарскія даспехі і, калі ёсць жаданне, паўдзельнічаць у рыцарскім паядынку.

Лёс неацэннай рэліквіі па-ранейшаму турбуе

Спецыялісты адпрацоўваюць некалькі версій месцазнаходжання крыжа Ефрасінні Полацкай

Ірына Трафімовіч

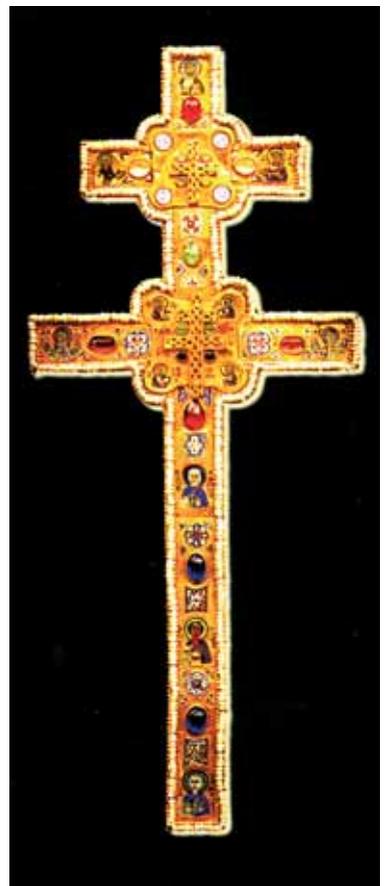
Як паведаміў на прэс-канферэнцыі ў Мінску кіраўнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Беларусі Васіль Абламскі, пошукі гэтай рэліквіі вядуцца ўвесь час. Ёсць версіі аб яго знаходжанні ў Расіі. Рэліквія можа знаходзіцца і ў прыватных асоб. Усе версіі разглядаюцца, але пакуль нічога суцэльнага сказаць нельга, пацвердзіў Васіль Абламскі.

Як вядома, крыж Ефрасінні Полацкай быў зроблены для царквы Святога Спаса на заказ Ефрасінні полацкім майстрам Лазарам Богшам у 1161 годзе. Шасціканцовы крыж — з кіпарысавага дрэва, зверху і знізу яго пакрывалі залатыя пласціны, аздобленыя каштоўнымі камянямі і дваццацю эмалевымі мініяцюрамі. У сярэдзіне крыжа

ў пяці падпісаных гнёздах знаходзіліся хрысціянскія рэліквіі, дасланыя з Канстанцінопаля і Ерусаліма — часціцы Крыжа Гасподняга, кавалачак каменя ад гроба Багародзіцы, часціцы мошчаў святых Стафана і Панцеляймона і кроў святога Дзмітрыя. Тэкст на крыжы ўтрымліваў закліцце, якое абяцала кару нябесную таму, хто выкрадзе, прадасць святыню або проста вынесе яе з манастыра.

У пачатку XIII стагоддзя крыж вывезлі з Полацка смаленскія князі. У 1563 годзе Іван Грозны вярнуў святыню ў манастыр і загадаў больш ніколі яе адтуль не выносіць. Пазней манахі замуравалі крыж у нішы сабора і тым самым выратавалі яго ад марадзёраў.

У 1928 годзе рэліквію перавезлі з Полацка ў Мінск, а затым у Магілёў. Падчас Вялікай Айчыннай вайны крыж знік, і яго след абарваўся.

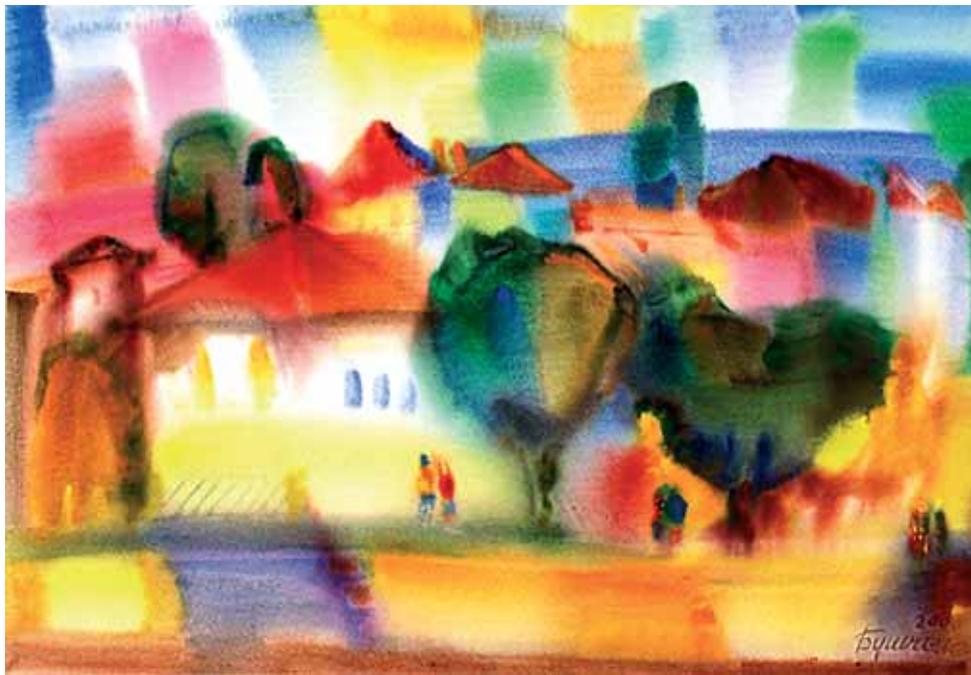
Крыж Ефрасінні Полацкай

Святочны сусвет Міколы Бушчыка

Выстава акварэляў Міколы Бушчыка стала падзеяй

“Чалавек носіць сваё неба з сабою,” — сцвярджае Гервасій Выліваха ў аповесці Уладзіміра Караткевіча “Ладдзя распачы”. І, трэба сказаць, мае рацыю. Унутры кожнага з нас — свой непаўторны сусвет. Але ж ён, такі непаседлівы, заўсёды імкнецца наверх: што б мы ні рабілі, на ўсім значыцца яго адбітак. Асабліва не можа “ўседзец” сусвет у людзях творчых — кожны раз праяўляецца ў іх работах. Карціны Міколы Бушчыка — не выключэнне. Яны нібы аповед пра аўтара, у першых радках якога напісана: мастак носіць з сабой сапраўднае свята

Такія пранікнёныя фарбы здольны выклікаць паэтычныя ўражання

Вольга Карней

Творы Міколы Бушчыка напоўнены аптызмам. Такі настрой карцінам надаюць фарбы, якія ўражваюць сваёй яркасцю. Дарэчы, колеры ў мастака не заўсёды адпавядаюць тым, што існуюць у прыродзе: неба можа быць жоўтым, трава — сіняй. Як тлумачыць сам аўтар, з дапамогай каляровай гамы ён перадае эмо-

цыі, якія перажывае падчас напісання карціны. Калі бачыш яго творы, разумееш: такія вясёлыя мазаікі з фарбаў можа ствараць толькі той, хто радуецца жыццю як святу.

У гэтыя веснавыя дні работы Міколы Бушчыка можна ўбачыць у мінскай бібліятэцы імя Цёткі. Экспануюцца выключна акварэлі. Менавіта яны, на думку мастака, больш за ўсё пады-

ходзяць да веснавай пары. У акварэлях адчуваецца абуджэнне, ад іх павявае свежасцю, зыходзіць сонечная ўсмешка.

Большасць выстаўленых работ прывезена з вандровак. Напрыклад, тут ёсць акварэлі, напісаныя ў Балгарыі. “Вельмі мяне здзівіла і ўразіла гэтая краіна: такія там “празрыстыя” колеры, — успамінае аўтар. — Не падумайце,

фарбы ў Беларусі не менш прыгожыя — яны проста бачацца па-іншаму”. Напэўна, таму ў кожнай акварэлі Міколы Бушчыка — свая танальнасць. Вось краявіды з наваколляў Мінска, тыя — з малой радзімы аўтара, вёсачкі Дзераўная, што на Слонімшчыне. Дарэчы, гэты край вельмі спрыяльны для мастака: тут яму бачацца самыя цікавыя вобразы.

Акварэлі Міколы Бушчыка здольныя не толькі абуджаць, але і натхняць. Пад іх уплывам нарадзілася нямала вершаў у паэтаў Міхася Башлакова і Міколы Шабоўіча. Нават той, хто лічыць сябе дылетантам у паэзіі, узяўся за пяро. Загадчыца бібліятэкі, у якой ладзілася экспазіцыя, Рэгіна Багамолава пісала вершы ў юнацтве. Але нядаўна, пасля наведвання майстэрні мастака, радкі зноў пачалі рыфмавацца. Адзін з яе вершаў, на маю думку, вельмі ўдала перадае паэтыку бушчыкаўскага жывалісу: *Буянства фарбаў, вытанчанасць думак, Як быццам жыццядайны пацалунак, Што неба дорыць матухне-зямлі, І як гаючы дождж — сухой раллі. Душу здранцвелую спасцігне абуджэнне, І прарасце дзівоснае насенне...*

Іяно, сапраўды, прарасло — у многіх, хто пабываў на выставе і адчуў святочную прыгажосць акварэльных фарбаў Міколы Бушчыка.

Выразныя пласты старадаўняй культуры

Некалькі дзён доўжыўся дзевяты фестываль “Залатая ліра”, які штогод адбываецца ў Мінскім касцёле на Залатой Горцы.

Дзіяна Грышанава

Найбольш аплэдысмен-таў на фестывалі сабралі фрагменты “Сапежанскага альбома”. Творы, знойдзеныя ў рукапісе, былі выкананы на аргане выкладчыцай Беларускай акадэміі музыкі Святленей Немагай. Гэтыя фрагменты сведчылі, што ў рэнесансных і барочных часы музыка на беларускіх землях (Сапегі – беларускі магнацкі род) вызначалася высокім узроўнем.

Параўнаць мелодыі з беларускага так званага “Полацкага шпытка” з творами англійскіх і італьянскіх кампазітараў слухачы фестывалю маглі ў час выступлення “Сатарэлы” — ансамбля старадаўняй музыкі, створанага год таму на базе пінскай музычнай школы № 1. Нягледзячы на маладосць, гасці з Палесся зачаравалі прысутных майстэрствам ігры на інструментах, практычна раней невядомых. Вырабіў іх спецыяльна для

ансамбля Юрый Дубавіцкі. На змайстраванай ім ліры пранікнёна іграла мінчанка Таццяна Беліковіч.

Яшчэ адзін пласт старадаўняй беларускай культуры — кантавае спяванне — выкарыстала лаўрэатка міжнароднага конкурсу Тамара Крэз. Яна праспявала біблейскія псалмы ў перакладзе Сімяона Полацкага і ананімны кант XVIII стагоддзя “Ох, і жаль мне цябе”.

Завяршыўся заключны канцэрт выступленнем парафіяльнага хору “Залатая Горка”, які выканаў некалі забытыя творы Цыпрыяна Базіліка і Вацлава з Шамагул, што ўвайшлі ў “Канцыянал”, выдадзены ў Брэсце ў 1558 годзе.

Увогуле, фестываль засведчыў тое, што Беларусь мае даўняе музычныя традыцыі, якія развіваліся ў агульнаеўрапейскім рэчышчы пад уздзеяннем культурных уплываў як Захаду, так і Усходу.

Касцёл Прасвятой Тройцы на Залатой Горцы

Абыякавых у зале не засталася

Народны тэатр мод “Вобраз” дзіцячай школы мастацтваў горада Верхнядзвінска Віцебскай вобласці заняў першае месца на Талінскім міжнародным фестывалі дзіцячай і юнацкай моды **Мах Moda-2008**.

Юныя беларускія ўдзельнікі фестывалю з гонарам вытрымалі сур’ёзную канкурэнцыю з боку больш сталых прадстаўнікоў амаль дваццаці тэатраў, школ моды і дызайнерскіх студый з Масквы, Санкт-Пецярбурга, Растова-на-Доне, Кіева, Тбілісі, Вільнюса, Рыгі, Хельсінкі і Таліна. А іх задорны, напоўнены на-

цыянальным каларытам нумар “Аколіца” не пакінуў абыякавымі ні членаў журы, ні шматлікіх гледачоў, якія сабраліся ў культурным цэнтры “Сальме” эстонскай сталіцы.

Тэатр з Верхнядзвінска атрымаў таксама спецыяльны прыз у намінацыі “Эка-вобраз” і запрашэнне на ўдзел у прэстыжным міжнародным фестывалі ў Іспаніі.

На заключным галаканцэрте генеральны консул Беларусі ў Таліне Аляксандр Астроўскі ўручыў калектыву тэатра “Вобраз”, які ўдзельнічаў у фестывалі ўжо другі раз, дыплом за актыўны ўклад у развіццё беларуска-эстонскіх адносін у сферы культуры.

Пэпі Доўгая Панчоха загаварыла па-беларуску

Віялета Сямёнава

Цудоўны падарунак беларускім бібліятэкам зрабіла аддзяленне пасольства Швецыі ў Мінску. Фонды бібліятэк папоўняць 50 кніг “Пэпі Доўгаяпанчоха” і 50 кніг аб Карлсане ў перакладзе на беларускую мову. Аб гэтым паведаміў кіраўнік аддзялення пасольства Швецыі ў Мінску Стэфан Эрыксан на прэзентацыі беларускамоўнай версіі бэстсэлера Астрыд Ліндгрэн “Пэпі Доўгаяпанчоха”. Мерапрыемства прысвечалася 100-гадоваму юбілею шведскай пісьменніцы. Па яго словах, Пэпі — адна з самых любімых шведамі герайн. “Цяпер і маленькія беларусы змогуць пачытаць пра прыгоды жыц-

Прэзентацыя кнігі А.Ліндгрэн у Мінску

цярадаснай дзяўчынкі на сваёй роднай мове”, — адзначыў Стэфан Эрыксан.

Беларуская мова стала 64-й мовай свету, на якой загаварыла гарэзлівая, самая моцная дзяўчынка ў свеце. Пераклад сусветнага бэстсэлера на бе-

ларускую мову зрабіў Дзмітрый Плакс. Кніга аформлена малюнкамі дацкай мастачкі Ігрыд Ванг Ньюман, якая працавала сумесна з аўтарам кнігі. На прэзентацыі прысутнічала дачка Астрыд Ліндгрэн Карын Ньюман.

На прэзентацыі ў Мінску адзначалася, што Астрыд Ліндгрэн натхніла многія пакаленні маладых пісьменнікаў і назаўжды змяніла шведскую дзіцячую літаратуру. Яна не проста “казачніца”, якая ўмела прыдумляць цікавыя гісторыі. Пісьменніца разумела пачуцці і патрабаванні дзяцей лепш, чым псіхологі таго часу і валодала рэдкай здольнасцю распавесці аб складаных філасофскіх праблемах з пазіцыі дзіцяці.